Badania opinii mieszkańców w Małopolsce Zachodniej - 2026

Badanie zostało zrealizowane w ramach projektu „Budowanie sieci współpracy oraz monitoring procesu sprawiedliwej transformacji w Województwie Małopolskim” i zostało współfinansowane z Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji w ramach programu Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027

Kraków, sierpień 2026 r.

Autorzy

Bartłomiej Marcin Kazubski
Maciej Piotrowski
Magdalena Marciniak-Piotrowska

Zespół badawczy

Jakub Durlik
Bartłomiej Marcin Kazubski

Realizacja

Grupa Badawcza DSC Sp. z o.o.
ul. Aleksandra Ostrowskiego 30
53 -238 Wrocław
E–mail: b.kazubski@grupa -dsc.eu
WWW: www.grupa -dsc.eu

Opracowanie w wersji elektronicznej dostępne na stronie **www.transformacja.malopolska.pl**

ISBN: **978-83-68801-21-7**

Egzemplarz bezpłatny

Przy publikowaniu danych z opracowania prosimy o podawanie źródła

Spis treści

1. Streszczenie 4
2. Opis metodologiczny 6
2.1. Cel i zakres badania 6
2.2. Metodologia badania 6
2.3. Charakterystyka respondentów 7
3. Wyniki badania 12
4. Biuletyn graficzny 30
5. Podsumowanie 32

1. Streszczenie

Celem badania było poznanie świadomości, opinii i postaw mieszkańców Małopolski Zachodniej wobec procesu sprawiedliwej transformacji oraz rozpoznanie ich potrzeb, oczekiwań i obaw związanych z zachodzącymi zmianami społecznymi, gospodarczymi i energetycznymi. Badanie służyło również ocenie poziomu poinformowania mieszkańców, postrzeganych korzyści i zagrożeń, przewidywanego wpływu transformacji na jakość życia i rozwój regionu, a także gotowości do uczestnictwa w konsultacjach społecznych. Zakres terytorialny obejmował powiaty: chrzanowski, olkuski, oświęcimski i wadowicki.

Badanie miało charakter ilościowy i zostało przeprowadzone techniką CATI, czyli telefonicznych wywiadów kwestionariuszowych wspomaganych komputerowo. Zastosowano losowo-kwotowy dobór respondentów, a strukturę próby kontrolowano według płci i czterech grup wieku, wykorzystując dane Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego. Założono realizację co najmniej 651 wywiadów, natomiast ostatecznie analizą objęto odpowiedzi 656 dorosłych mieszkańców Małopolski Zachodniej. Przed badaniem właściwym przeprowadzono pilotaż na grupie 20 osób. Po zakończeniu ankietyzacji dane poddano kontroli kompletności i spójności, zanonimizowano oraz zastosowano wagi korygujące strukturę próby względem populacji.

Wyniki wskazują na silne zakorzenienie mieszkańców w najbliższym otoczeniu. Największe przywiązanie deklarowano wobec własnej miejscowości – średnia wyniosła 4,3 wśród kobiet i 4,2 wśród mężczyzn w pięciostopniowej skali – natomiast słabsze wobec powiatu (odpowiednio 3,6 i 3,4) i szerzej rozumianej Małopolski Zachodniej. Znajomość sprawiedliwej transformacji pozostaje umiarkowana: dobrą lub bardzo dobrą wiedzę zadeklarowało 47% respondentów, natomiast 37% oceniło swoją wiedzę jako przeciętną, 10% jako słabą, a 7% zadeklarowało całkowity brak znajomości tematu. Jednocześnie 63,2% badanych słyszało o projektach sprawiedliwej transformacji realizowanych na terenie swojej gminy, co sugeruje, że konkretne przedsięwzięcia lokalne są lepiej rozpoznawalne niż sama terminologia związana z transformacją.

Podstawowym źródłem wiedzy są Internet i portale informacyjne, wskazane przez 81,1% respondentów znających temat (N=613), a w dalszej kolejności telewizja (52,6%). Znacznie mniejsze znaczenie mają bezpośrednie przekazy urzędów gmin i miast, wskazane przez 5,7% badanych. Ocena poziomu poinformowania mieszkańców tylko nieznacznie przekraczała środek pięciostopniowej skali i wyniosła średnio 3,1, co wskazuje na potrzebę wzmocnienia komunikacji instytucjonalnej. Informacje powinny być przedstawiane prostym językiem, odnosić się do konkretnych działań i inwestycji oraz wyjaśniać ich harmonogram, koszty i przewidywane skutki. Jest to szczególnie istotne wobec występowania dezinformacji i niepewności związanej ze zmieniającymi się regulacjami.

Ogólny stosunek mieszkańców do sprawiedliwej transformacji jest umiarkowanie pozytywny – średnia ocena wyniosła 3,6 w pięciostopniowej skali. Badani w dużym stopniu zgadzają się z tezą, że proces ten jest potrzebny dla ochrony środowiska i poprawy jakości życia – średnia ocena tego stwierdzenia wyniosła 4,0. Wpływu transformacji na własne życie spodziewa się 59% mieszkańców. Najbardziej widoczną korzyścią jest poprawa jakości powietrza i środowiska, wskazana przez 78% respondentów. W dalszej kolejności wymieniano rozwój odnawialnych źródeł energii (42%) i modernizację infrastruktury (35%). Rzadziej dostrzegane są efekty gospodarcze i społeczne: wzrost atrakcyjności regionu wskazało 25% badanych, rozwój miejsc pracy i poprawę bezpieczeństwa energetycznego – po 21%, a rozwój kompetencji mieszkańców – 10%. Mieszkańcy stosunkowo wysoko oceniają możliwość poprawy jakości życia (średnio 3,8), ale ostrożniej podchodzą do tego, czy zaplanowane działania rzeczywiście przyniosą oczekiwane rezultaty (średnio 3,3). Różnica pomiędzy tymi ocenami wyniosła 0,5 punktu, co wskazuje na lukę pomiędzy akceptacją celu transformacji a zaufaniem do sposobu jej realizacji.

Najważniejsze obawy dotyczą wzrostu kosztów życia (66% wskazań) i konieczności ponoszenia dodatkowych nakładów finansowych (63%). Mieszkańcy zwracają również uwagę na ryzyko zamykania przedsiębiorstw (26%), utraty miejsc pracy (21%) i pogłębiania nierówności społecznych (19%). Zbyt szybkie tempo zmian wskazało 22% respondentów, natomiast brak obaw zadeklarowało jedynie 6% badanych. Akceptacja procesu będzie zatem zależała od zapewnienia dostępnych instrumentów wsparcia, ochrony grup najbardziej narażonych oraz sprawiedliwego rozłożenia kosztów i korzyści. Istotne będzie również unikanie odgórnego narzucania rozwiązań bez wyjaśnienia ich zasadności i bez uwzględnienia lokalnych uwarunkowań.

Gotowość do udziału w konsultacjach społecznych zadeklarowało 17% mieszkańców. Zainteresowanie konsultacjami było wyższe w miastach niż na wsi (21% wobec 12%), a szczególnie niskie wśród osób w wieku 18–29 lat (2%). Preferowane są bezpośrednie spotkania organizowane blisko miejsca zamieszkania, z udziałem samorządowców i niezależnych ekspertów, uzupełniane konsultacjami internetowymi, telefonicznymi i ankietowymi. Respondenci oczekują przede wszystkim, że ich opinie będą miały rzeczywisty wpływ na decyzje. Za najważniejszych uczestników procesu uznano władze samorządowe (77% wskazań) oraz samych mieszkańców (68%). Wyraźnie rzadziej wskazywano rząd (34%), instytucje naukowe i edukacyjne (30%), przedsiębiorców (26%) oraz organizacje pozarządowe (9%). Wyniki potwierdzają zatem kluczową rolę samorządu w koordynowaniu transformacji, prowadzeniu wiarygodnej komunikacji, organizowaniu dialogu społecznego i zapewnianiu, że podejmowane działania przyniosą odczuwalne korzyści całej społeczności Małopolski Zachodniej.

2. Opis metodologiczny

2.1. Cel i zakres badania

Celem badania B2C było poznanie świadomości, opinii i postaw mieszkańców wobec procesu sprawiedliwej transformacji Małopolski Zachodniej, rozumianego jako ogół zmian społecznych, gospodarczych i energetycznych zachodzących w regionie. Badanie miało umożliwić identyfikację najważniejszych potrzeb, oczekiwań i obaw mieszkańców, a także ocenę sposobu postrzegania dotychczasowych i planowanych działań związanych z transformacją. Uzyskane wyniki stanowią element monitoringu sytuacji społeczno-gospodarczej oraz podstawę do oceny i doskonalenia polityk publicznych, w tym wskazania obszarów wymagających interwencji.

Zakres terytorialny badania obejmował Małopolskę Zachodnią, tj. powiaty: chrzanowski, olkuski, oświęcimski i wadowicki. Badanie skierowano do dorosłych mieszkańców tego obszaru.

Zakres tematyczny badania obejmował przede wszystkim:

- znajomość pojęcia sprawiedliwej transformacji oraz wiedzę o związanych z nią projektach realizowanych lokalnie;
- ocenę wpływu procesu transformacji na życie mieszkańców i rozwój regionu;
- ogólny stosunek do zachodzących zmian oraz ocenę potrzeby transformacji energetycznej;
- postrzegane korzyści i obawy związane z transformacją, w tym jej możliwe skutki społeczne, gospodarcze, środowiskowe i finansowe;
- ocenę wpływu podejmowanych działań na jakość życia mieszkańców;
- zainteresowanie udziałem w konsultacjach społecznych i preferowane formy uczestnictwa;
- wskazanie podmiotów, które powinny odgrywać najważniejszą rolę w realizacji procesu transformacji.

Badanie zostało przeprowadzone w ramach projektu „Budowanie sieci współpracy oraz monitoring procesu sprawiedliwej transformacji w województwie małopolskim”, dofinansowanego z programu Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021–2027.

2.2. Metodologia badania

Badanie miało charakter ilościowy i zostało przeprowadzone techniką CATI (Computer Assisted Telephone Interviewing), czyli telefonicznych wywiadów kwestionariuszowych wspomaganych komputerowo. Respondentami byli dorośli mieszkańcy Małopolski Zachodniej, obejmującej

powiaty: chrzanowski, olkuski, oświęcimski i wadowicki. Badanie właściwe zrealizowano na próbie 656 osób.

Zastosowano losowo-kwotowy dobór próby. Respondentów losowano z operatu, przy jednoczesnym kontrolowaniu struktury próby według płci oraz czterech grup wieku: 18–29 lat, 30–44 lata, 45–64 lata oraz 65 lat i więcej. Wielkości kwot ustalono na podstawie struktury dorosłych mieszkańców Małopolski Zachodniej wynikającej z danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego. Rozwiązanie to miało zapewnić odpowiednie zróżnicowanie próby i jej możliwie wysoką zgodność ze strukturą badanej populacji.

Narzędziem badawczym był ustrukturyzowany kwestionariusz dostosowany do realizacji telefonicznej. Obejmował on przede wszystkim pytania zamknięte i półotwarte, w tym pytania wielokrotnego wyboru, a także pytania otwarte i metryczkowe. W kwestionariuszu zastosowano filtry oraz logiczne przejścia, dzięki którym respondentom zadawano wyłącznie pytania odpowiadające ich wcześniejszym deklaracjom.

Przed rozpoczęciem badania właściwego przeprowadzono pilotaż na grupie 20 mieszkańców Małopolski Zachodniej. Wywiady pilotażowe nie zostały włączone do próby właściwej. Pilotaż służył sprawdzeniu zrozumiałości pytań i odpowiedzi, poprawności filtrów, kompletności instrukcji dla ankieterów oraz prawidłowości zapisu danych. Nie ujawnił błędów wymagających przebudowy narzędzia; wprowadzono jedynie niewielką korektę redakcyjną dotyczącą objaśnienia terminu „sprawiedliwa transformacja”.

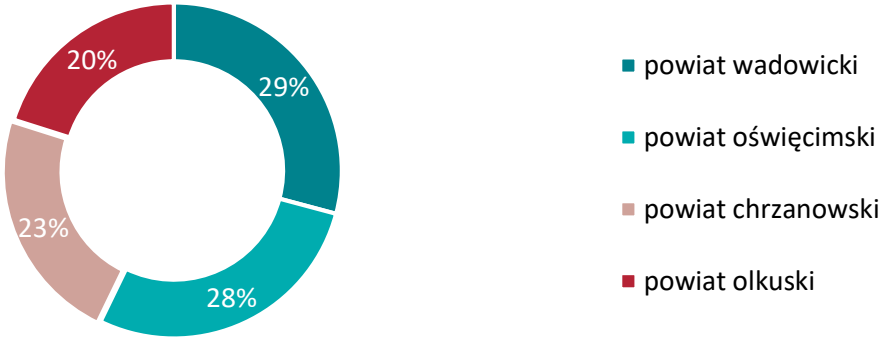
Po zakończeniu ankietyzacji bazę danych poddano kontroli kompletności i spójności logicznej, weryfikacji zakresów wartości oraz sprawdzeniu pod kątem błędnych lub powtarzających się rekordów. Odpowiedzi na pytania otwarte zakodowano, a dane zanonimizowano. W analizach zastosowano wagi korygujące strukturę zrealizowanej próby względem struktury populacji.

2.3. Charakterystyka respondentów

Założono realizację badania na próbie 656 dorosłych mieszkańców Małopolski Zachodniej, obejmującej powiaty: chrzanowski, olkuski, oświęcimski i wadowicki. Zastosowano dobór losowo-kwotowy – respondentów losowano z operatu, a strukturę próby kontrolowano według płci oraz czterech grup wieku. Wielkości poszczególnych kwot określono na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego za 2024 r., tak aby próba możliwie wiernie odzwierciedlała podstawową strukturę demograficzną dorosłych mieszkańców badanego obszaru.

Struktura terytorialna zrealizowanej próby była stosunkowo zrównoważona. Największy udział mieli mieszkańcy powiatu wadowickiego (29%) i oświęcimskiego (28%), następnie chrzanowskiego (23%) i olkuskiego (20%). Różnica między największą a najmniejszą kategorią wyniosła 9 p.p., dzięki czemu żaden powiat nie zdominował próby.

Wykres 1. Struktura badanych mieszkańców wg powiatów (miejsce zamieszkania)

Źródło: badanie mieszkańców Małopolski Zachodniej (N=656).

Badanie objęło mieszkańców wielu gmin Małopolski Zachodniej, a udział żadnej z nich nie przekroczył 8%. Najliczniej reprezentowane były gminy Wadowice (7,7%), Olkusz i miasto Oświęcim (po 7,4%) oraz Andrychów (7,2%). Najmniejsze udziały odnotowano w gminach Przeciszów i Stryszów (po 0,7%). Takie rozproszenie terytorialne zwiększa różnorodność lokalnych perspektyw w badaniu, jednak małe liczebności w części gmin ograniczają możliwość formułowania odrębnych wniosków na poziomie pojedynczej gminy.

Tabela 1. Struktura badanych mieszkańców wg gmin (miejsce zamieszkania)

Gmina	Procent	Gmina	Procent
Wadowice (gmina miejsko-wiejska)	7,7%	Osiek (gmina wiejska)	2,7%
Olkusz (gmina miejsko-wiejska)	7,4%	Wieprz (gmina wiejska)	2,6%
Oświęcim (gmina miejska)	7,4%	Klucze (gmina wiejska)	2,5%
Andrychów (gmina miejsko-wiejska)	7,2%	Mucharz (gmina wiejska)	2,5%
Chrzanów (gmina miejsko-wiejska)	5,3%	Kalwaria Zebrzydowska (gmina miejsko-wiejska)	2,5%
Libiąż (gmina miejsko-wiejska)	5,1%	Wolbrom (gmina miejsko-wiejska)	2,5%
Trzebinia (gmina miejsko-wiejska)	5,0%	Trzyciąż (gmina wiejska)	1,9%
Brzeszcze (gmina miejsko-wiejska)	4,7%	Spytkowice (gmina wiejska)	1,6%
Kęty (gmina miejsko-wiejska)	4,4%	Brzeźnica (gmina wiejska)	1,6%
Babice (gmina wiejska)	4,3%	Lanckorona (gmina wiejska)	1,5%
Chełmek (gmina miejsko-wiejska)	3,1%	Zator (gmina miejsko-wiejska)	1,4%
Bukowno (gmina miejska)	3,0%	Tomice (gmina wiejska)	1,4%
Alwernia (gmina miejsko-wiejska)	3,0%	Polanka Wielka (gmina wiejska)	0,9%
Bolesław (gmina wiejska)	2,8%	Przeciszów (gmina wiejska)	0,7%
Oświęcim (gmina wiejska)	2,8%	Stryszów (gmina wiejska)	0,7%

Źródło: badanie mieszkańców Małopolski Zachodniej (N=656).

W próbie nieznacznie przeważali mieszkańcy miast (53%), natomiast osoby mieszkające na wsi stanowiły 47% badanych. Różnica wyniosła jedynie 6 p.p., co oznacza, że w badaniu uzyskano zbliżony udział obu typów obszarów. Pozwala to uwzględnić zarówno perspektywę mieszkańców ośrodków miejskich, jak i terenów wiejskich, które mogą w odmienny sposób doświadczać skutków transformacji.

Wykres 2. Struktura badanych mieszkańców – wieś / miasto (miejsce zamieszkania)

Źródło: badanie mieszkańców Małopolski Zachodniej (N=656).

Kobiety stanowiły 52% respondentów, a mężczyźni 48%. Struktura próby według płci była więc dobrze zrównoważona, a przewaga kobiet wyniosła 4 p.p. Rozkład ten jest zgodny z przyjętym założeniem kontroli próby według płci i ogranicza ryzyko, że wyniki ogółem będą nadmiernie kształtowane przez opinie jednej z tych grup.

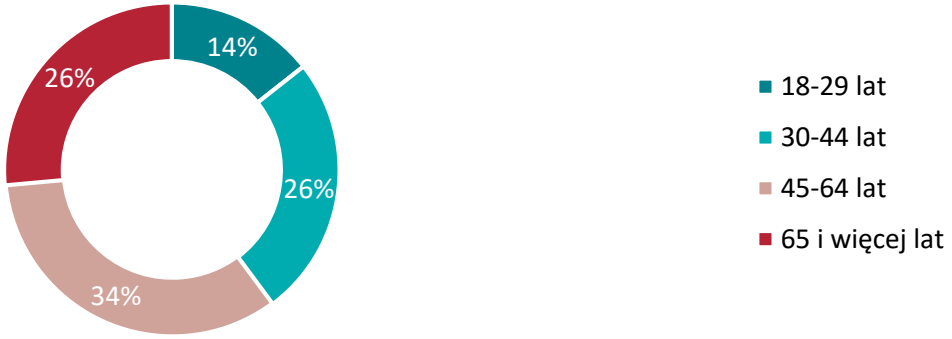
Wykres 3. Struktura badanych mieszkańców wg płci

Źródło: badanie mieszkańców Małopolski Zachodniej (N=656).

Najliczniejszą grupę tworzyły osoby w wieku 45–64 lata (34%). Respondenci w wieku 30–44 lata oraz 65 lat i więcej stanowili po około 26%, natomiast osoby w wieku 18–29 lat – 14%. Łącznie 60% badanych miało co najmniej 45 lat. Struktura ta odzwierciedla przyjęte kwoty demograficzne, a zarazem oznacza, że w wynikach silnie obecna jest perspektywa osób w średnim i starszym wieku, przy zachowaniu udziału młodszych mieszkańców.

Wykres 4. Struktura badanych mieszkańców wg grup wieku

Źródło: badanie mieszkańców Małopolski Zachodniej (N=656).

Połowa respondentów pracowała najemnie, a 28% stanowili niepracujący emeryci lub renciści. Kolejne kategorie były znacznie mniej liczne: działalność gospodarczą prowadziło 8% badanych, 5% pozostawało bez pracy, 4% łączyło emeryturę lub rentę z pracą, a 3% prowadziło gospodarstwo rolne. Próba obejmowała zatem przede wszystkim osoby aktywne zawodowo oraz osoby, które zakończyły aktywność zawodową. Niewielkie udziały pozostałych kategorii wskazują, że porównania dotyczące tych grup należy interpretować ostrożnie.

Wykres 5. Struktura badanych mieszkańców wg statusu zawodowego

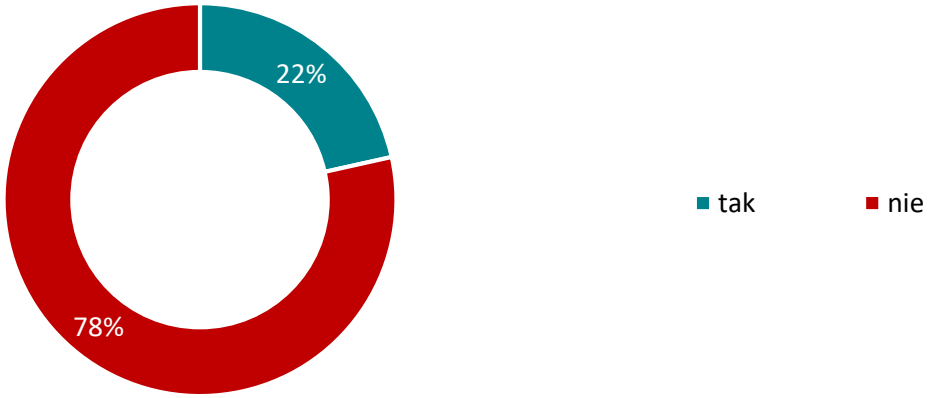

Źródło: badanie mieszkańców Małopolski Zachodniej (N=656).

Związek z górnictwem, osobisty lub dotyczący najbliższej rodziny, zadeklarowało 22% respondentów, czyli ponad co piąty badany. Pozostałe 78% nie miało takiego powiązania. Wynik

pokazuje, że choć większość mieszkańców może doświadczać procesu transformacji głównie pośrednio, w próbie obecna jest także liczna grupa bezpośrednio związana społecznie lub zawodowo z sektorem szczególnie istotnym dla sprawiedliwej transformacji.

Wykres 6. Powiązanie badanych mieszkańców z górnictwem[1]

Źródło: badanie mieszkańców Małopolski Zachodniej (N=656).

Powiązanie z górnictwem było zbliżone wśród kobiet (20,8%) i mężczyzn (22,3%); różnica wyniosła 1,5 p.p. Widoczny jest natomiast łagodny wzrost odsetka wraz z wiekiem – od 17,8% w grupie 18–29 lat do 23,6% wśród osób w wieku 65 lat i więcej. Może to odzwierciedlać historycznie większą rolę górnictwa w życiu zawodowym starszych pokoleń i ich rodzin.

Tabela 2. Powiązanie badanych mieszkańców z górnictwem z uwzględnieniem wybranych cech

Cecha	Tak	Nie
Płeć:		
▸ kobieta	20,8%	79,2%
▸ mężczyzna	22,3%	77,7%
Grupa wiekowa:		
▸ 18-29 lat	17,8%	82,2%
▸ 30-44 lat	19,6%	80,4%
▸ 45-64 lat	22,9%	77,1%
▸ 65 i więcej lat	23,6%	76,4%

Źródło: badanie mieszkańców Małopolski Zachodniej (N=656).

[1] Dotyczy badanej osoby lub najbliższej rodziny (partner, rodzic, dziadkowie, rodzeństwo, dzieci).

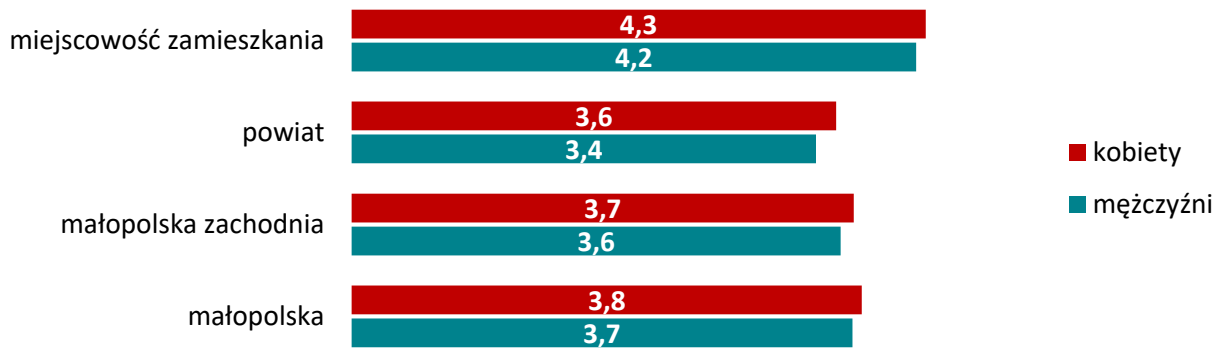
3. Wyniki badania

Ocena przywiązania do miejsca zamieszkania

Najsilniejsze przywiązanie badani deklarowali wobec własnej miejscowości – średnia wyniosła 4,3 wśród kobiet i 4,2 wśród mężczyzn w pięciostopniowej skali. Najsłabszą więź odnotowano wobec powiatu (odpowiednio 3,6 i 3,4), natomiast oceny dotyczące Małopolski Zachodniej i całego województwa mieściły się pomiędzy tymi wartościami. Wskazuje to, że podstawowym punktem odniesienia dla tożsamości terytorialnej jest najbliższe otoczenie, a powiat jest relatywnie mniej wyrazistym poziomem identyfikacji. Kobiety oceniały wszystkie rodzaje więzi o 0,1–0,2 punktu wyżej niż mężczyźni, lecz są to niewielkie różnice.

P1. Jak ocenia Pan/Pani swoje przywiązanie do miejsca, w którym mieszka? (w skali 1-5)

Wykres 7. Przywiązanie do miejsca zamieszkania – średnie wyniki wg płci[2]

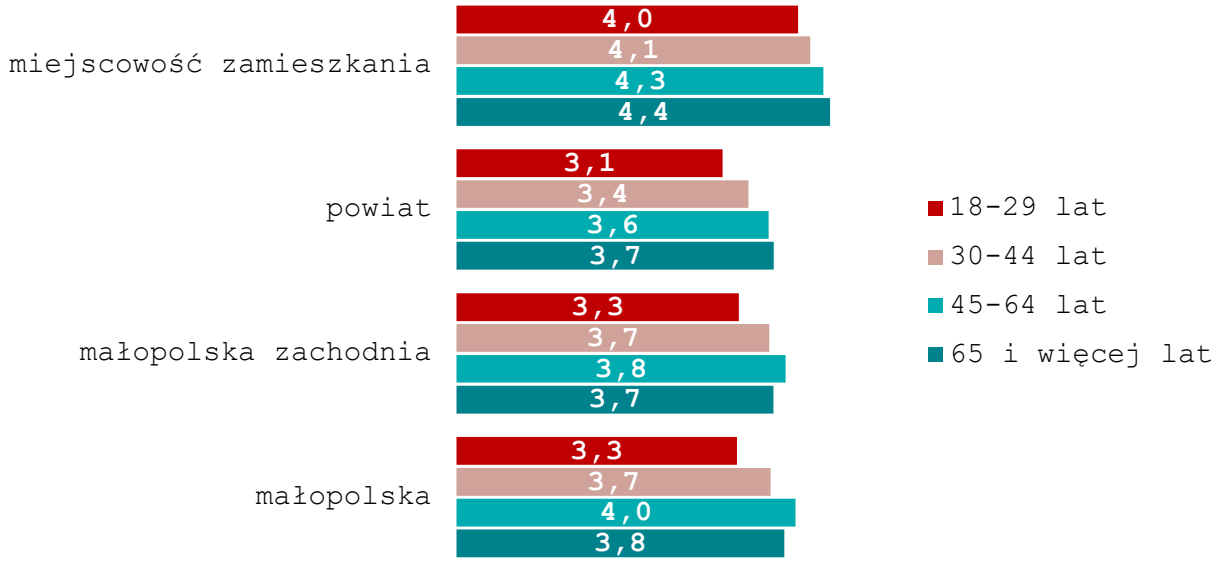
Źródło: badanie mieszkańców Małopolski Zachodniej (N=656).

Rozkład odpowiedzi nie wskazuje na silną polaryzację: odsetek ocen „silna więź" wyraźnie przewyższał odsetek ocen „słaba więź" zarówno w przypadku miejscowości zamieszkania (43,4% wobec 2,0%), jak i powiatu (19,2% wobec 4,9%), Małopolski Zachodniej (21,1% wobec 4,1%) oraz całej Małopolski (23,6% wobec 2,9%).

We wszystkich grupach wieku najsilniejsze było przywiązanie do miejscowości zamieszkania. Jego średnia rosła od 4,0 wśród osób w wieku 18–29 lat do 4,4 w grupie 65 lat i więcej. Podobny układ wystąpił w przypadku więzi z powiatem – od 3,1 wśród najmłodszych do 3,7 wśród najstarszych. Przywiązanie do Małopolski Zachodniej i całej Małopolski było najwyższe w grupie 45–64 lata (odpowiednio 3,8 i 4,0), a najniższe w grupie 18–29 lat (po 3,3). Wyniki sugerują wzmacnianie więzi terytorialnych wraz z wiekiem, szczególnie na poziomie najbliższego otoczenia. Jednocześnie nie stwierdzono statystycznie istotnych różnic między mieszkańcami miast i wsi.

[2] Ocena była dokonana na skali do 1 – słaba więź do 5 – silna więź.

Wykres 8. Przywiązanie do miejsca zamieszkania – średnie wyniki wg grup wiekowych[3]

Źródło: badanie mieszkańców Małopolski Zachodniej (N=656).

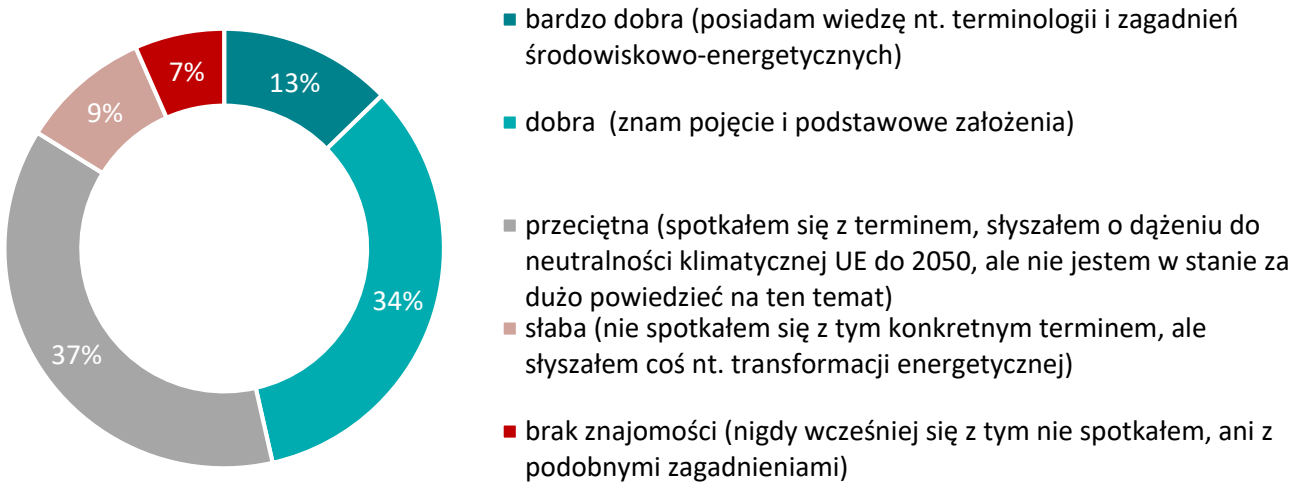
[3] Ocena była dokonana na skali do 1 – słaba więź do 5 – silna więź.

Znajomość zagadnienia sprawiedliwej transformacji

Bardzo dobrą znajomość tematu sprawiedliwej transformacji zadeklarowało 13% respondentów, a dobrą – 34%, co łącznie daje 47% badanych. Największa pojedyncza grupa oceniła swoją wiedzę jako przeciętną (37%). Słabą znajomość wskazało 10%, a całkowity brak znajomości 7% respondentów. Oznacza to, że większość mieszkańców zetknęła się z tematyką transformacji, jednak u znacznej części wiedza pozostaje ogólna. Wynik uzasadnia prowadzenie komunikacji wyjaśniającej zarówno samo pojęcie, jak i jego praktyczne znaczenie dla mieszkańców.

P4. Jak ocenia Pan/Pani swoją wiedzę na temat sprawiedliwej transformacji, rozumianej jako proces zmian związanych m.in. z transformacją energetyczną, rozwojem odnawialnych źródeł energii, ograniczaniem wykorzystania konwencjonalnych źródeł energii oraz osiąganiem neutralności klimatycznej?

Wykres 9. Ocena znajomości tematu sprawiedliwej transformacji[4]

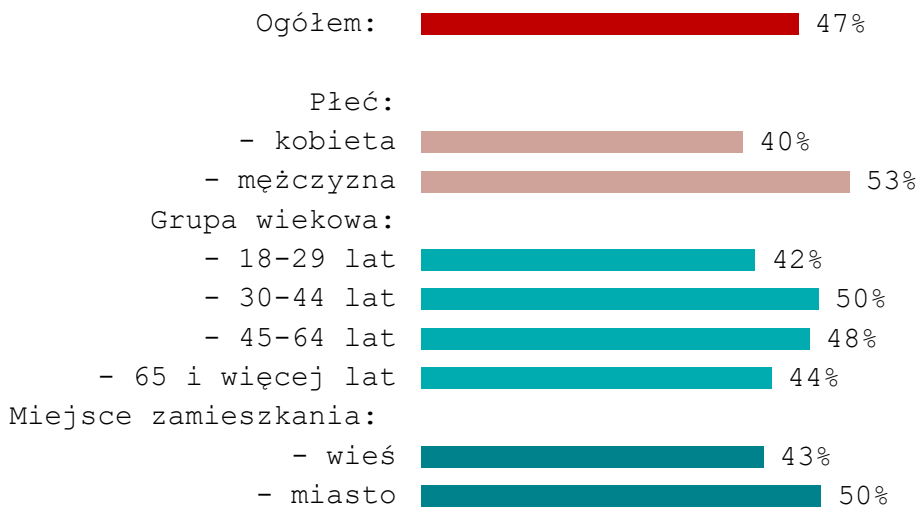

Źródło: badanie mieszkańców Małopolski Zachodniej (N=656).

Dobrą lub bardzo dobrą znajomość tematu deklarowało 53% mężczyzn i 40% kobiet; była to największa widoczna różnica pomiędzy analizowanymi grupami (13 p.p.). Według wieku najwyższy wynik uzyskano w grupie 30–44 lata (50%), a najniższy wśród osób w wieku 18–29 lat (42%). Znajomość tematu była również częstsza w miastach niż na wsi (50% wobec 43%). Zróżnicowanie wskazuje grupy, do których warto szczególnie kierować działania informacyjne, jednak bez wyników testów statystycznych nie można rozstrzygnąć, czy obserwowane różnice występują także w całej populacji.

[4] Rozumiana jako proces zmian związanych m.in. z transformacją energetyczną, rozwojem odnawialnych źródeł energii, ograniczaniem wykorzystania konwencjonalnych źródeł energii oraz osiąganiem neutralności klimatycznej.

Wykres 10. Odsetek mieszkańców z bardzo dobrą i dobrą znajomością tematu sprawiedliwej transformacji z uwzględnieniem wybranych cech

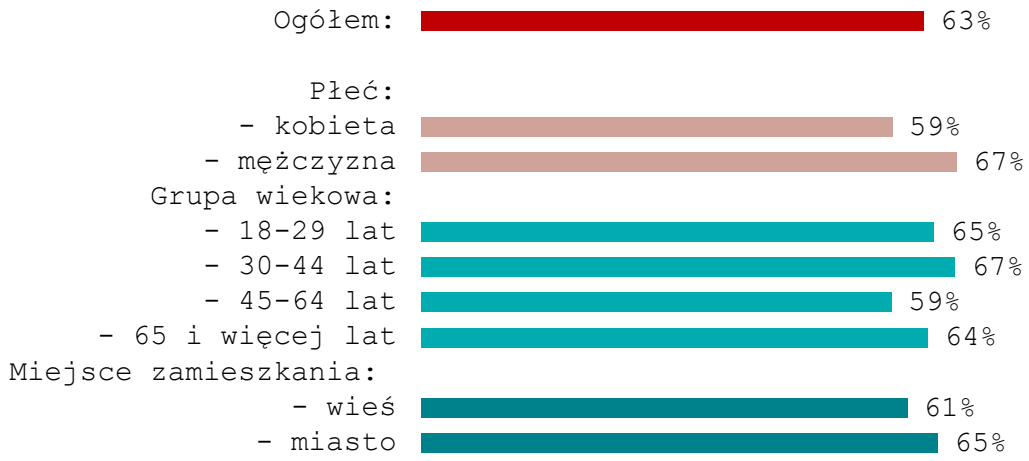
Źródło: badanie mieszkańców Małopolski Zachodniej (N=656).

Rozpoznawalność projektów dot. sprawiedliwej transformacji

O projektach sprawiedliwej transformacji realizowanych na terenie własnej gminy słyszało 63,2% mieszkańców. Rozpoznawalność była wyższa wśród mężczyzn niż kobiet (67,4% wobec 59,4%) oraz w miastach niż na wsi (65,1% wobec 61,2%). Według wieku najwyższy wynik odnotowano w grupie 30–44 lata (67,2%), a najniższy w grupie 45–64 lata (59,3%). Stosunkowo wysoka znajomość lokalnych projektów – wyższa niż odsetek osób deklarujących dobrą lub bardzo dobrą znajomość samego tematu – może oznaczać, że konkretne działania są bardziej rozpoznawalne niż terminologia programowa.

P2. Czy słyszał Pan/Pani o projektach realizowanych w Małopolsce Zachodniej w ramach sprawiedliwej transformacji na terenie swojej gminy?

Wykres 11. Znajomość projektów realizowanych w ramach sprawiedliwej transformacji na terenie gminy (miejsca zamieszkania)

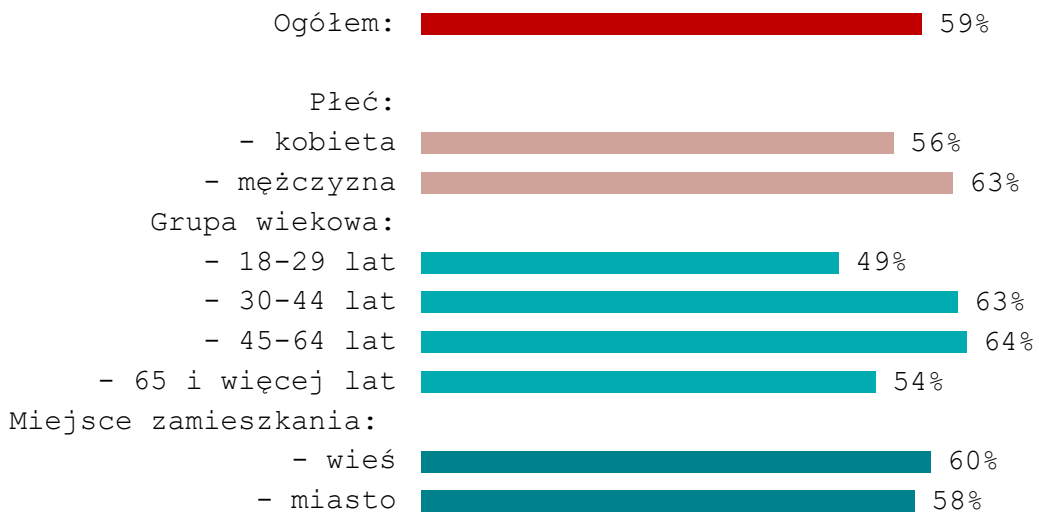
Źródło: badanie mieszkańców Małopolski Zachodniej (N=656).

Ocena wpływu sprawiedliwej transformacji na życie mieszkańców

Wpływu sprawiedliwej transformacji na własne życie spodziewa się 59% mieszkańców. Taką odpowiedź częściej wskazywali mężczyźni niż kobiety (63% wobec 56%). Najwyższe odsetki odnotowano w grupach wieku 45-64 lata (64%) oraz 30-44 lata (63%), a najniższy wśród osób w wieku 18-29 lat (49%). Miejsce zamieszkania różnicowało odpowiedzi w niewielkim stopniu: wpływu transformacji oczekiwało 60% mieszkańców wsi i 58% mieszkańców miast. Wyniki pokazują, że proces jest postrzegany jako osobiście istotny przez większość badanych, ale nie przez wszystkich. Dodatkowo około jedna piąta mieszkańców nie potrafiła jednoznacznie ocenić jego przyszłego wpływu.

P3. Czy uważa Pan/Pani, że sprawiedliwa transformacja wpłynie na Pani/Pana życie?

Wykres 12. Potwierdzenie wpływu sprawiedliwej transformacji na życie mieszkańców (odpowiedzi „tak")

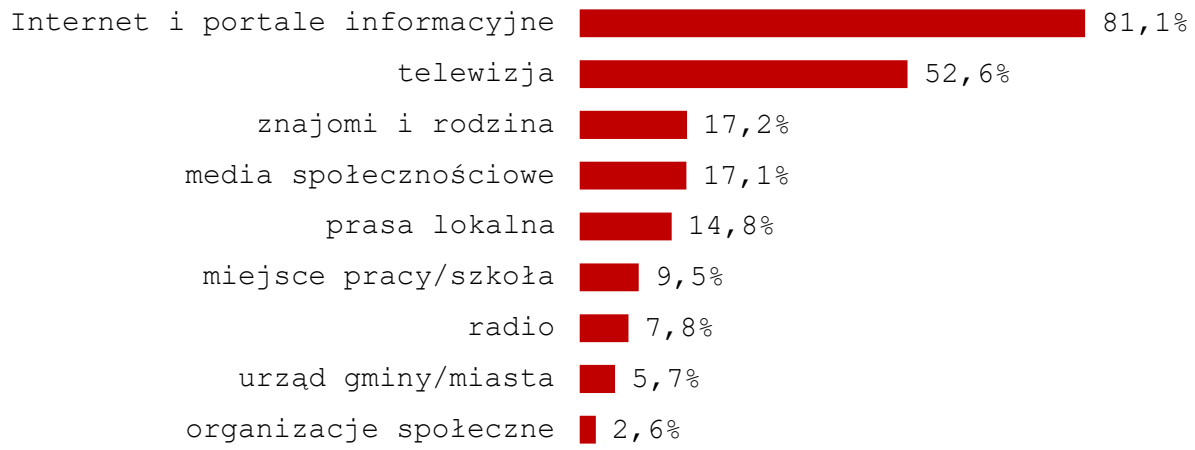
Źródło: badanie mieszkańców Małopolski Zachodniej (N=656).

Źródła wiedzy nt. zmian związanych ze sprawiedliwą transformacją

Podstawowym źródłem wiedzy o sprawiedliwej transformacji są Internet i portale informacyjne, wskazane przez 81,1% respondentów znających temat. Drugie miejsce zajmuje telewizja (52,6%). Pozostałe źródła mają znacznie mniejsze znaczenie: znajomych i rodzinę wskazało 17,2% badanych, media społecznościowe 17,1%, a prasę lokalną 14,8%. Szczególnie niska jest rola źródeł instytucjonalnych - urzędu gminy lub miasta (5,7%) oraz organizacji społecznych (2,6%). Oznacza to, że wiedza mieszkańców jest kształtowana przede wszystkim przez media, natomiast bezpośrednia komunikacja lokalnych instytucji ma ograniczony zasięg. Może to zwiększać znaczenie jakości informacji publikowanych w internecie i potrzebę wzmacniania wiarygodnych, lokalnych kanałów komunikacji.

P5. Jeśli spotkał się Pan ze wskazanym terminem, z jakich źródeł czerpie pan wiedzę nt. zmian związanych ze sprawiedliwą transformacją, transformacją energetyczną i klimatyczną?

Wykres 13. Źródła wiedzy nt. sprawiedliwej transformacji

Źródło: badanie mieszkańców Małopolski Zachodniej (N=613).

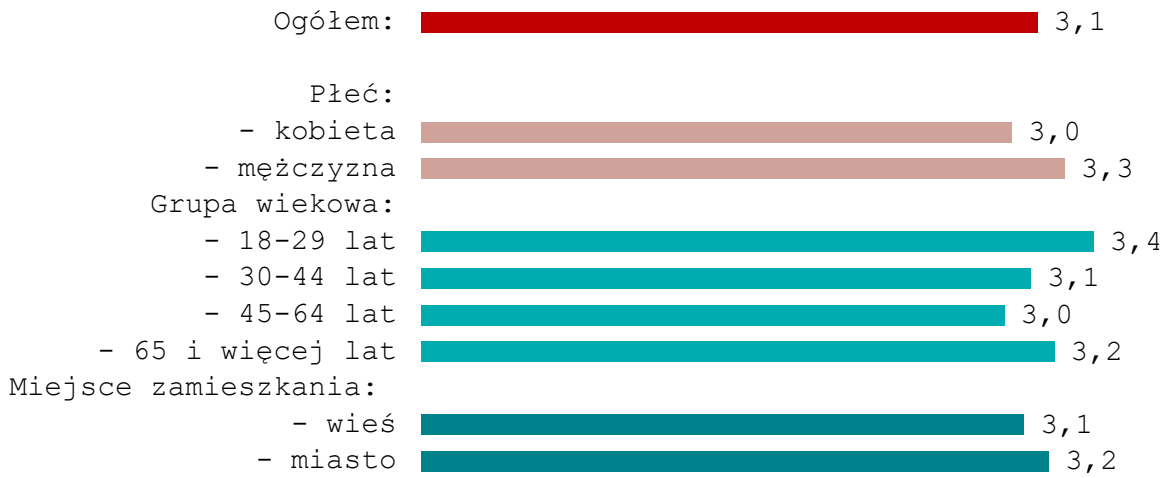
Wśród dodatkowych źródeł wiedzy o sprawiedliwej transformacji wskazywano przede wszystkim środowisko zawodowe i kontakty interpersonalne – współpracowników, osoby zajmujące się tym zagadnieniem zawodowo oraz rozmowy z osobami na stanowiskach kierowniczych. Informacje pozyskiwano także ze źródeł instytucjonalnych i medialnych, takich jak rządowe strony internetowe, prasa ogólnopolska, czasopisma techniczne, ulotki i reklamy, a także z kontaktów z firmami przedstawiającymi oferty dotyczące odnawialnych źródeł energii. Część respondentów opierała swoją wiedzę na osobistych doświadczeniach i obserwacjach, m.in. użytkowaniu własnej instalacji fotowoltaicznej, przeprowadzce na wieś oraz samodzielnej analizie zachodzących zmian.

Skala informacji nt. planowanych działań związanych ze sprawiedliwą transformacją

Średnia ocena poziomu poinformowania mieszkańców wyniosła 3,1 na pięciostopniowej skali, a więc tylko nieznacznie przekroczyła jej punkt środkowy. Najwyżej poziom informacji oceniły osoby w wieku 18-29 lat (3,4), a najniżej osoby w wieku 45-64 lata (3,0). Mężczyźni czuli się lepiej poinformowani niż kobiety (3,3 wobec 3,0), natomiast różnica między mieszkańcami miast i wsi była minimalna (3,2 wobec 3,1). Wyniki nie wskazują na wyraźnie negatywną ocenę komunikacji, ale też nie potwierdzają wysokiego poziomu poinformowania. Uzasadnia to dalsze wzmacnianie komunikacji, zwłaszcza wobec kobiet i osób w wieku 45-64 lata.

P6. Czy uważa Pan/Pani, że jest wystarczająco informowany(a) o planowanych działaniach związanych ze sprawiedliwą transformacją w swoim regionie?

Wykres 14. Ocena poziomu poinformowania mieszkańców o planowanych działaniach związanych ze sprawiedliwą transformacją w regionie – średnie wyniki[5]

Źródło: badanie mieszkańców Małopolski Zachodniej (N=656).

Rozkład odpowiedzi wskazuje na umiarkowane zróżnicowanie opinii: 51,6% mieszkańców uważało, że jest wystarczająco informowanych, 35,5% było przeciwnego zdania, a 12,9% nie potrafiło tego ocenić. Odpowiedzi skrajne były stosunkowo zrównoważone: „zdecydowanie nie" wskazało 13,2%, a „zdecydowanie tak" 9,4% badanych.

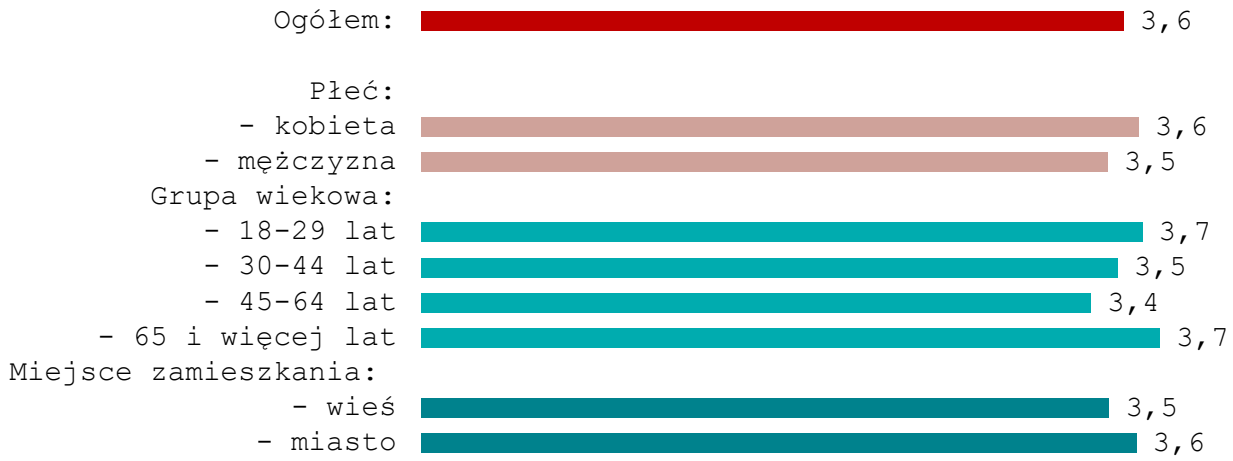
[5] Odpowiedź na skali od 1 – zdecydowanie nie do 5 – zdecydowanie tak.

Ogólny stosunek do procesu sprawiedliwej transformacji

Ogólny stosunek mieszkańców do sprawiedliwej transformacji jest umiarkowanie pozytywny - średnia ocena wyniosła 3,6 na pięciostopniowej skali. Oceny kobiet i mężczyzn były niemal identyczne (3,6 i 3,5), podobnie jak wyniki mieszkańców miast i wsi (3,6 i 3,5). Najbardziej przychylne były osoby w wieku 18-29 lat oraz 65 lat i więcej (po 3,7), natomiast najniższą średnią odnotowano w grupie 45-64 lata (3,4). Niewielkie zróżnicowanie wyników wskazuje, że umiarkowana akceptacja procesu występuje w większości analizowanych grup, choć nie ma ona charakteru zdecydowanie pozytywnego.

P7. Jaki jest Pana/Pani ogólny stosunek do procesu sprawiedliwej transformacji prowadzonego w Małopolsce Zachodniej?

Wykres 15. Ogólny stosunek mieszkańców do procesu sprawiedliwej transformacji w Małopolsce Zachodniej - średnie wyniki[6]

Źródło: badanie mieszkańców Małopolski Zachodniej (N=656).

Rozkład odpowiedzi nie wskazuje na silną polaryzację, lecz na wyraźną przewagę ocen pozytywnych. Skrajnie pozytywny stosunek zadeklarowało 19,8% mieszkańców, czyli ponad trzykrotnie więcej niż stosunek skrajnie negatywny (6,0%). Łącznie odpowiedzi pozytywne stanowiły 54,3%, a negatywne 14,3%.

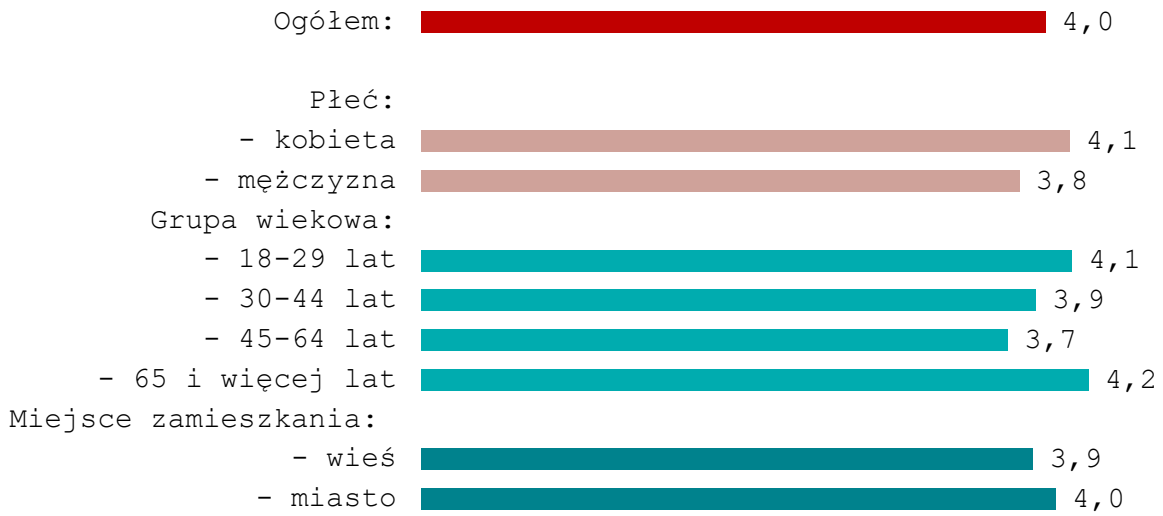
[6] Odpowiedź na skali od 1 – negatywny do 5 – pozytywny.

Ocena sprawiedliwej transformacji w kontekście ochrony środowiska i poprawy jakości życia mieszkańców

Mieszkańcy w dużym stopniu zgadzają się, że sprawiedliwa transformacja jest konieczna dla ochrony środowiska i poprawy jakości życia - średnia wyniosła 4,0 na pięciostopniowej skali. Najwyższy poziom poparcia odnotowano wśród osób w wieku 65 lat i więcej (4,2), kobiet oraz osób w wieku 18-29 lat (po 4,1). Najbardziej powściągliwa była grupa 45-64 lata (3,7), a mężczyźni ocenili konieczność procesu niżej niż kobiety (3,8 wobec 4,1). Różnica między miastem i wsią była niewielka. Wynik pokazuje szeroką akceptację dla procesu transformacji w zakresie zmian związanych z ochroną środowiska.

P8. W jakim stopniu zgadza się Pan/Pani z następującym stwierdzeniem: sprawiedliwa transformacja jest konieczna dla ochrony środowiska i poprawy jakości życia mieszkańców.

Wykres 16. Ocena konieczności sprawiedliwej transformacji dla ochrony środowiska i poprawy jakości życia mieszkańców – średnie wyniki[7]

Źródło: badanie mieszkańców Małopolski Zachodniej (N=656).

Rozkład odpowiedzi nie wskazuje na polaryzację, lecz na szeroki konsensus dotyczący konieczności transformacji. Zdecydowaną zgodę wyraziło 41,3% mieszkańców, czyli niemal ośmiokrotnie więcej niż zdecydowany sprzeciw (5,4%).

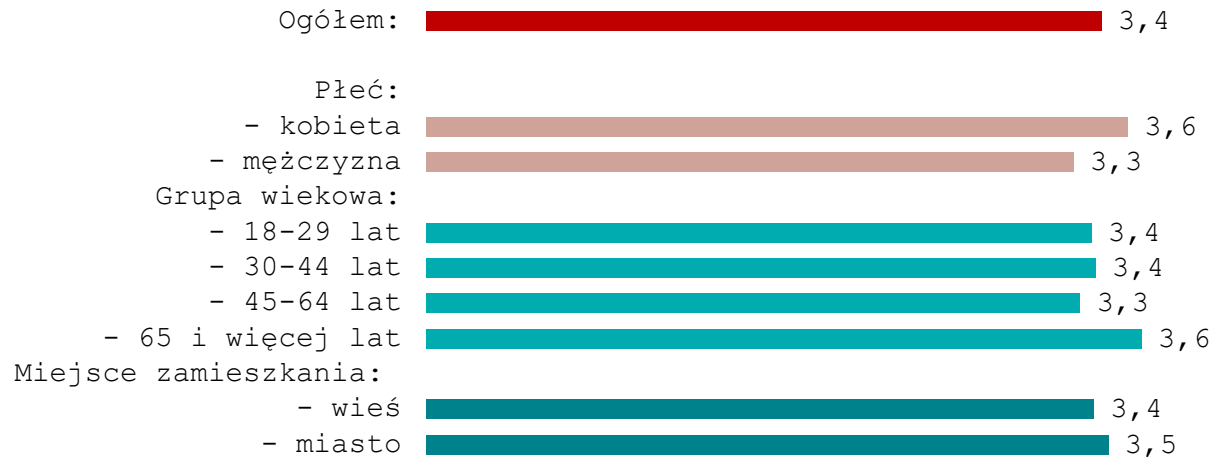
[7] Odpowiedź na skali od 1 – zdecydowanie się nie zgadzam do 5 – zdecydowanie się zgadzam.

Ocena wpływu sprawiedliwej transformacji na rozwój regionu

Potencjalny wpływ sprawiedliwej transformacji na rozwój regionu został oceniony umiarkowanie pozytywnie - średnia wyniosła 3,4. Najwyższe oceny formułowały kobiety oraz osoby w wieku 65 lat i więcej (po 3,6), a najniższe mężczyźni i osoby w wieku 45-64 lata (po 3,3). Różnica między mieszkańcami miast i wsi wyniosła jedynie 0,1 punktu. Wyniki wskazują na ostrożny optymizm: mieszkańcy częściej dostrzegają szansę rozwojową niż zagrożenie, ale oceny są mniej zdecydowane niż w przypadku ogólnego przekonania o konieczności transformacji.

P9. Jak ocenia Pan/Pani potencjalny wpływ sprawiedliwej transformacji na rozwój swojego regionu?

Wykres 17. Ocena wpływu sprawiedliwej transformacji na rozwój regionu – średnie wyniki[8]

Źródło: badanie mieszkańców Małopolski Zachodniej (N=656).

Rozkład odpowiedzi nie wskazuje na polaryzację ocen: bardzo pozytywny wpływ przewidywało 11,2% mieszkańców, a bardzo negatywny – 6,8%. Łącznie oceny pozytywne stanowiły 53,4%, negatywne 15,5%, natomiast relatywnie wysoki udział ocen neutralnych (31,1%) wskazuje na ostrożność w ocenie przyszłych efektów transformacji.

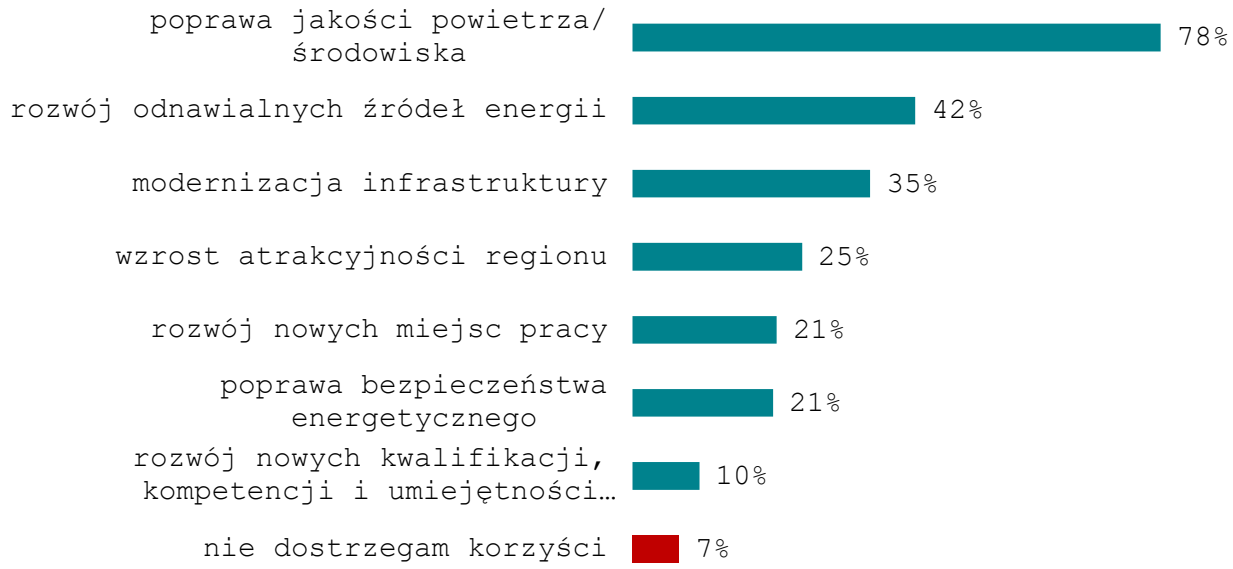
[8] Odpowiedź na skali od 1 – zdecydowanie się nie zgadzam do 5 – zdecydowanie się zgadzam.

Korzyści związane ze sprawiedliwą transformacją

Najbardziej powszechnie dostrzeganą korzyścią jest poprawa jakości powietrza i środowiska, wskazana przez 78% mieszkańców. Znacznie rzadziej wymieniano rozwój odnawialnych źródeł energii (42%) i modernizację infrastruktury (35%). Korzyści gospodarcze i społeczne były mniej widoczne: wzrost atrakcyjności regionu wskazało 25% badanych, rozwój miejsc pracy i poprawę bezpieczeństwa energetycznego po 21%, a rozwój kompetencji mieszkańców 10%. Tylko 7% respondentów nie dostrzegało żadnych korzyści. Transformacja jest więc postrzegana przede wszystkim przez pryzmat efektów środowiskowych, natomiast jej potencjalne znaczenie dla rynku pracy i rozwoju kompetencji wymaga wyraźniejszego komunikowania.

P10. Które z poniższych korzyści kojarzy Pan/Pani ze sprawiedliwą transformacją?

Wykres 18. Postrzegane korzyści związane ze sprawiedliwą transformacją

Źródło: badanie mieszkańców Małopolski Zachodniej (N=656).

Wśród innych postrzeganych korzyści sprawiedliwej transformacji wskazywano przede wszystkim rozwój nowych inwestycji i zakładów pracy oraz możliwość obniżenia rachunków za energię. Respondenci odnosili się również do konkretnych technologii, takich jak fotowoltaika czy małe reaktory modułowe, przy czym część z nich selektywnie oceniała poszczególne rozwiązania, np. pozytywnie panele fotowoltaiczne, a negatywnie energetykę wiatrową. Pojedyncza odpowiedź wskazuje ponadto, że ocena korzyści wymaga przedstawienia mieszkańcom bardziej szczegółowych i konkretnych informacji o planowanych działaniach.

Obawy związane ze sprawiedliwą transformacją

Obawy mieszkańców koncentrują się przede wszystkim na konsekwencjach finansowych. Wzrostu kosztów życia obawia się 66% badanych, a konieczności poniesienia nakładów finansowych 63%. Pozostałe zagrożenia wskazywano wyraźnie rzadziej: zamykanie przedsiębiorstw wymieniło 26% respondentów, zbyt szybkie tempo zmian 22%, utratę miejsc pracy 21%, a pogłębienie dysproporcji społecznych 19%. Brak obaw zadeklarowało jedynie 6% mieszkańców. Wyniki pokazują, że społeczna akceptacja transformacji będzie w dużej mierze zależała od ograniczania kosztów ponoszonych przez gospodarstwa domowe, dostępności wsparcia oraz przejrzystego informowania o zasadach i tempie zmian.

P11. Jakie obawy związane ze sprawiedliwą transformacją są dla Pana/Pani najważniejsze?

Wykres 19. Obawy związane ze sprawiedliwą transformacją

Źródło: badanie mieszkańców Małopolski Zachodniej (N=656).

Wśród odpowiedzi „inne” obawy koncentrowały się przede wszystkim na kosztach i nierównomiernym rozłożeniu skutków transformacji. Respondenci wskazywali na ryzyko wzrostu cen energii oraz sytuację, w której korzyści odniosą głównie osoby zamożne, natomiast koszty i obowiązki zostaną przeniesione na mieszkańców. Krytycznie odnoszono się także do odgórnego narzucania określonych rozwiązań, np. samochodów elektrycznych, oraz do trudnych do spełnienia warunków uzyskania dofinansowania. Towarzyszyły temu obawy o ograniczenie swobody wyboru i niewystarczające zaangażowanie instytucji publicznych.

Druga grupa wskazań dotyczyła sposobu przygotowania i wdrażania transformacji. Zwracano uwagę na ryzyko niewłaściwego doboru technologii, niedostosowanie infrastruktury energetycznej, lokalizowanie instalacji zbyt blisko zabudowy mieszkaniowej, a także zbyt wolne lub niekonsekwentne tempo zmian. Niepewność pogłębiają częste zmiany przepisów, niedostatek rzetelnych informacji i rozpowszechnianie nieprawdziwych przekazów. Odpowiedzi wskazują zatem, że obawy mieszkańców wynikają nie tylko z samego kierunku transformacji,

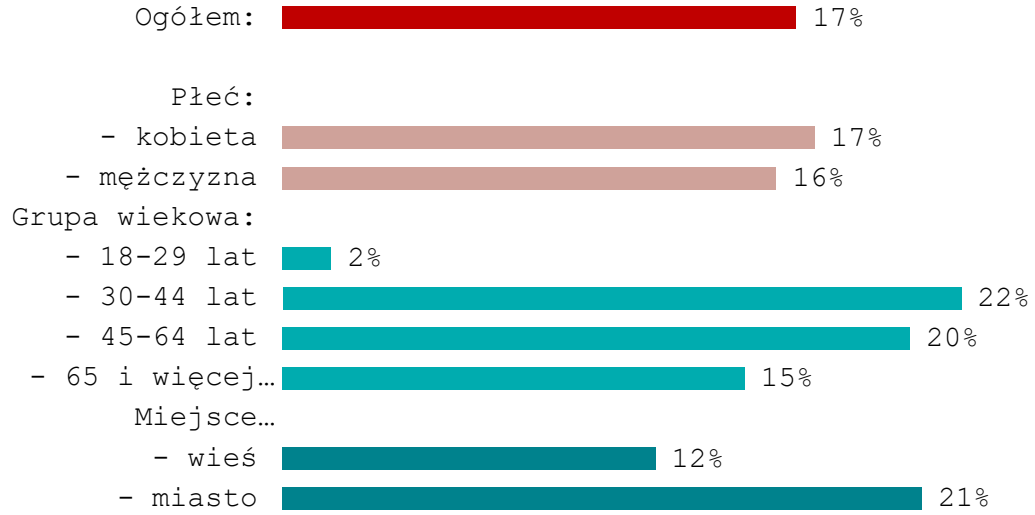
lecz przede wszystkim z braku zaufania do sposobu jej zaplanowania, komunikowania i sprawiedliwego przeprowadzenia.

Chęć uczestnictwa w konsultacjach społecznych dotyczących sprawiedliwej transformacji

Udziałem w konsultacjach społecznych było zainteresowanych 17% mieszkańców. Płeć nie różnicowała deklaracji - odpowiedź twierdzącą wskazało 17% kobiet i 16% mężczyzn. Znaczne różnice wystąpiły natomiast według wieku i miejsca zamieszkania. Chęć udziału zgłaszało 22% osób w wieku 30-44 lata i 20% w wieku 45-64 lata, ale tylko 2% najmłodszych badanych. Zainteresowanie było także wyższe w miastach niż na wsi (21% wobec 12%). Ogólnie niski poziom deklarowanej aktywności wskazuje na potrzebę stosowania prostych i elastycznych form uczestnictwa - spotkań lokalnych, konsultacji internetowych i telefonicznych - oraz pokazywania mieszkańcom, w jaki sposób ich głos wpływa na podejmowane decyzje.

P12. Czy chciał(a)by Pan/Pani uczestniczyć w konsultacjach społecznych dotyczących sprawiedliwej transformacji w swoim regionie?

Wykres 20. Chęć uczestnictwa w konsultacjach społecznych dotyczących sprawiedliwej transformacji w regionie

Źródło: badanie mieszkańców Małopolski Zachodniej (N=656).

Wśród odpowiedzi „inne” zdecydowanie dominowały bezpośrednie spotkania i zebrania organizowane możliwie blisko miejsca zamieszkania – w urzędach gmin, domach kultury, bibliotekach, remizach czy podczas lokalnych wydarzeń. Mieszkańcy oczekiwali udziału przedstawicieli samorządu oraz kompetentnych, najlepiej niezależnych ekspertów, którzy w przystępny i bezstronny sposób przedstawialiby planowane działania, ich skutki i możliwe rozwiązania. Istotnym elementem takich spotkań powinna być możliwość zadawania pytań, otwartej dyskusji i bezpośredniej rozmowy z osobami odpowiedzialnymi za transformację.

Często wskazywano również formy zdalne i ankietowe, takie jak spotkania online, ankiety internetowe i telefoniczne, kontakt e-mailowy czy fora umożliwiające przesyłanie pytań i uwag. Odpowiedzi przemawiają za stosowaniem modelu hybrydowego, łączącego konsultacje stacjonarne z kanałami elektronicznymi, telefonicznymi i tradycyjnymi, dostępnymi m.in. dla osób starszych lub mających trudności z udziałem w spotkaniach. Respondenci podkreślali przy tym, że kluczowa jest nie tylko forma konsultacji, lecz także ich rzeczywisty wpływ na podejmowane decyzje – oczekiwali uwzględniania opinii mieszkańców, otwartych pytań, głosowań, a niekiedy również referendum.

Kluczowe podmioty w procesie sprawiedliwej transformacji

Największa część mieszkańców wskazała władze samorządowe (77%) oraz samych mieszkańców (68%) jako podmioty, które powinny odgrywać najważniejszą rolę w procesie sprawiedliwej transformacji. Wyraźnie rzadziej wymieniano rząd (34%), instytucje naukowe i edukacyjne (30%) oraz przedsiębiorców (26%). Najmniej wskazań uzyskały organizacje pozarządowe (9%). Pojedynczo wymieniano także Prezydenta RP.

Wyniki wskazują na silne lokalne umiejscowienie odpowiedzialności za transformację. Mieszkańcy oczekują przywództwa władz samorządowych, ale jednocześnie przypisują istotną rolę społeczności lokalnej, co przemawia za prowadzeniem procesu w sposób partycypacyjny. Administracja centralna, środowisko naukowe i przedsiębiorcy są postrzegani raczej jako podmioty wspierające niż główni liderzy zmian. Niski udział wskazań organizacji pozarządowych może oznaczać, że ich możliwa rola w konsultacjach, animowaniu społeczności i reprezentowaniu interesów mieszkańców nie jest jeszcze powszechnie rozpoznawana.

P13. Kto powinien odgrywać najważniejszą rolę w procesie sprawiedliwej transformacji?

Wykres 21. Podmioty / instytucje odgrywające najważniejszą rolę w procesie sprawiedliwej transformacji

Źródło: badanie mieszkańców Małopolski Zachodniej (N=656).

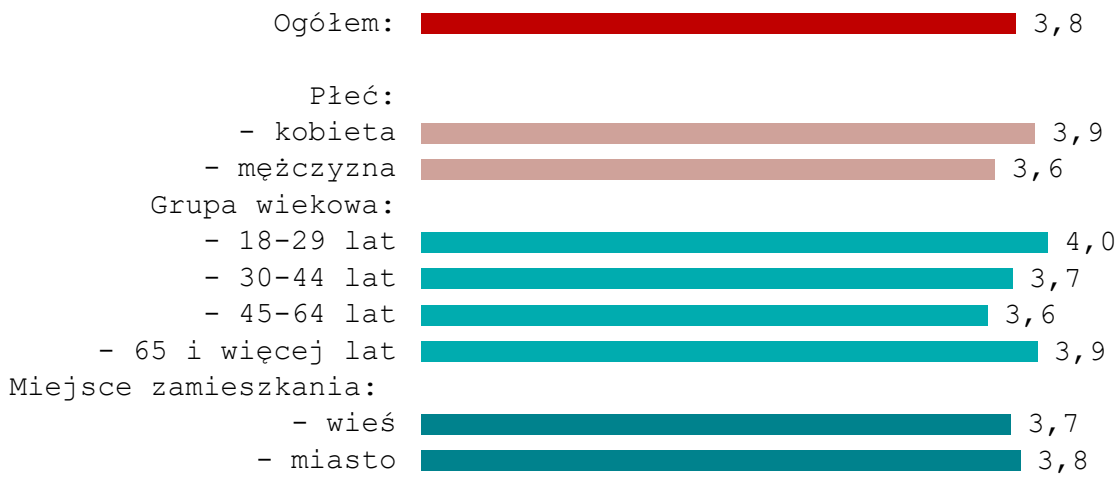
Poprawa jakości życia mieszkańców dzięki sprawiedliwej transformacji

Średnia ocena możliwości poprawy jakości życia mieszkańców w wyniku sprawiedliwej transformacji wyniosła 3,8 na pięciostopniowej skali, oznaczając przewagę ocen pozytywnych. Kobiety oceniały ten wpływ nieco wyżej niż mężczyźni (3,9 wobec 3,6). Najwyższy wynik odnotowano wśród osób w wieku 18-29 lat (4,0), a następnie w grupie 65 lat i więcej (3,9). Bardziej ostrożne były osoby w wieku 30-44 lata (3,7) oraz 45-64 lata (3,6). Różnica między mieszkańcami miast i wsi była niewielka (3,8 wobec 3,7).

Mieszkańcy dość wyraźnie dostrzegają potencjał transformacji do poprawy jakości życia. Przekonanie to jest obecne zarówno w miastach, jak i na obszarach wiejskich, co wskazuje na terytorialnie szeroki charakter pozytywnych oczekiwań. Relatywnie niższe oceny osób w wieku 45-64 lata mogą wiązać się z większą ostrożnością wobec kosztów i praktycznych konsekwencji zmian. Różnice między grupami mają jednak charakter opisowy; bez wyników testów statystycznych nie można rozstrzygnąć, czy są istotne.

P14. Czy uważa Pan/Pani, że sprawiedliwa transformacja może przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców?

Wykres 22. Ocena wpływu sprawiedliwej transformacji na poprawę jakości życia mieszkańców – średnie wyniki[9]

Źródło: badanie mieszkańców Małopolski Zachodniej (N=656).

Rozkład odpowiedzi wskazuje na wyraźną przewagę pozytywnych oczekiwań. Odpowiedź „zdecydowanie tak” wskazało 26,6% mieszkańców, czyli niemal pięciokrotnie więcej niż

[9] Odpowiedź na skali od 1 – zdecydowanie nie do 5 – zdecydowanie tak.

„zdecydowanie nie” (5,4%). Łącznie możliwość poprawy jakości życia dostrzegało 70,5% badanych, a przeciwnego zdania było 14,9%.

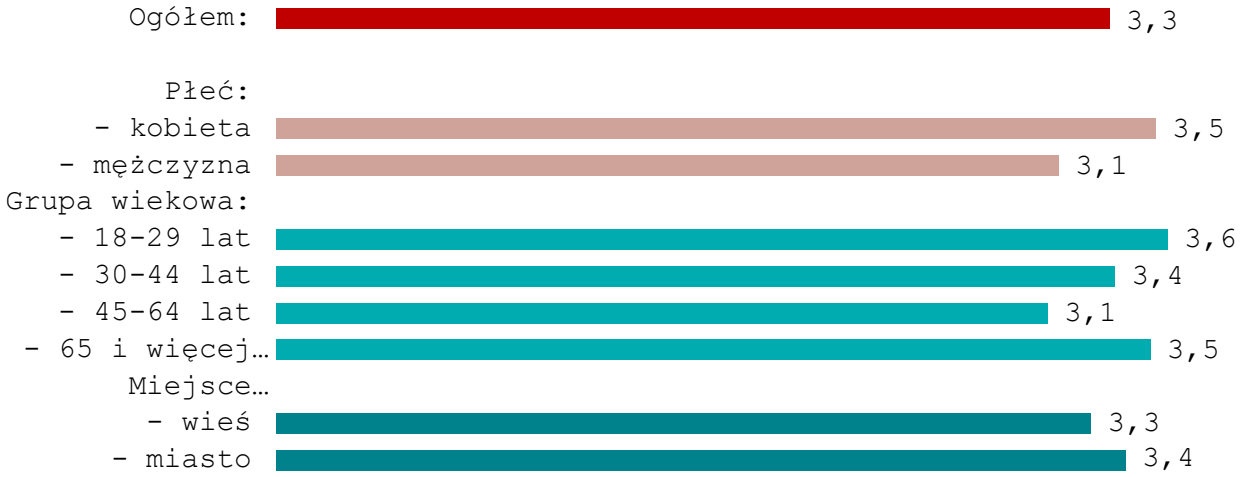
Postrzeganie efektów w zakresie sprawiedliwej transformacji

Przekonanie, że działania w zakresie sprawiedliwej transformacji przyniosą oczekiwane efekty, uzyskało średnią 3,3 na pięciostopniowej skali. Kobiety były bardziej optymistyczne niż mężczyźni (3,5 wobec 3,1). Najwyższą ocenę odnotowano wśród osób w wieku 18-29 lat (3,6), a następnie w grupie 65 lat i więcej (3,5). Najbardziej powściągliwe były osoby w wieku 45-64 lata (3,1). Oceny mieszkańców miast i wsi były zbliżone (3,4 i 3,3).

Wynik ogólny świadczy o umiarkowanym przekonaniu o skuteczności planowanych działań. Jest on o 0,5 punktu niższy niż ocena możliwości poprawy jakości życia przedstawiona na poprzednim wykresie. Oznacza to, że mieszkańcy częściej wierzą w potencjalne korzyści transformacji niż w pełne osiągnięcie zakładanych rezultatów. Luka ta wskazuje na potrzebę przejrzystego komunikowania celów, harmonogramów, odpowiedzialności i mierzalnych efektów realizowanych przedsięwzięć. Szczególnej uwagi wymagają mężczyźni oraz osoby w wieku 45-64 lata, wśród których poziom zaufania do skuteczności działań był najniższy. Również w tym przypadku różnic między grupami nie należy uznawać za istotne bez odpowiednich testów statystycznych.

P15. Czy uważa Pan/Pani, że działania w zakresie sprawiedliwej transformacji przyniosą oczekiwane efekty?

Wykres 23. Ocena możliwości osiągnięcia oczekiwanych efektów działań w zakresie sprawiedliwej transformacji – średnie wyniki[10]

Źródło: badanie mieszkańców Małopolski Zachodniej (N=656).

Rozkład odpowiedzi wskazuje, że skrajne odpowiedzi były stosunkowo zbliżone – „zdecydowanie tak" wskazało 12,5%, a „zdecydowanie nie" 10,1% badanych – choć łącznie oceny pozytywne przeważały nad negatywnymi (55,0% wobec 23,5%).

[10] Odpowiedź na skali od 1 – zdecydowanie nie do 5 – zdecydowanie tak.

4. Biuletyn graficzny

Sprawiedliwa transformacja w Małopolsce Zachodniej

Głos mieszkańców | Badanie 2026

Cel badania

Poznanie świadomości, opinii, potrzeb, oczekiwań i obaw mieszkańców wobec zmian społecznych, gospodarczych i energetycznych.

Zakres terytorialny

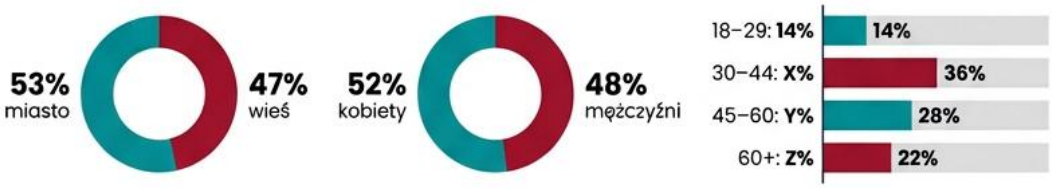
Małopolska Zachodnia

- powiat chrzanowski
- powiat olkuski
- powiat oświęcimski
- powiat wadowicki

Metodologia

- CATI — telefoniczne wywiady kwestionariuszowe wspomagane komputerowo
- N = 656 dorosłych mieszkańców
- Dobór losowo-kwotowy; kontrola płci i 4 grup wieku; zastosowano wagi korygujące
- Pilotaż: 20 osób

Kogo objęło badanie?

Co mówią mieszkańcy?

Najważniejsze wyniki badania | N = 656

47% dobrze lub bardzo dobrze zna temat sprawiedliwej transformacji

63% słyszało o projektach realizowanych w swojej gminie

59% spodziewa się wpływu transformacji na własne życie

Akceptacja i zaufanie

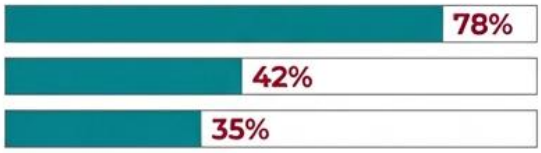
4,0 / 5 transformacja jest potrzebna dla ochrony środowiska i jakości życia

3,3 / 5 wiara, że działania przyniosą oczekiwane efekty

Poparcie dla celu jest silniejsze niż zaufanie do realizacji.

Największe korzyści

Największe obawy

Dialog i odpowiedzialność

17% zainteresowanych udziałem w konsultacjach społecznych

77% wskazuje władze samorządowe jako kluczowego uczestnika procesu

Mieszkańcy oczekują konsultacji blisko miejsca zamieszkania oraz realnego wpływu na decyzje.

Źródło: badanie mieszkańców Małopolski Zachodniej (N=656).

5. Podsumowanie

Wyniki badania wskazują, że mieszkańcy Małopolski Zachodniej zasadniczo akceptują cele sprawiedliwej transformacji i dostrzegają jej potencjał w zakresie poprawy stanu środowiska oraz jakości życia. Poparcie dla samej idei jest jednak wyraźnie silniejsze niż przekonanie, że planowane działania zostaną skutecznie zrealizowane. Oznacza to, że proces posiada społeczny mandat, ale jest on warunkowy – jego utrzymanie będzie zależało od sposobu wdrażania zmian, ich kosztów oraz zdolności instytucji publicznych do przedstawienia mieszkańcom konkretnych i wiarygodnych efektów. Szczególnej uwagi wymagają grupy bardziej ostrożne wobec transformacji, zwłaszcza osoby w wieku 45–64 lata, które mogą silniej odczuwać jej konsekwencje ekonomiczne i zawodowe.

Najważniejszym wyzwaniem jest ograniczenie obaw finansowych. Mieszkańcy spodziewają się przede wszystkim wzrostu kosztów życia i konieczności ponoszenia dodatkowych nakładów, a część z nich obawia się, że korzyści przypadną głównie osobom zamożnym, podczas gdy ciężar zmian zostanie przeniesiony na gospodarstwa domowe. Dla Samorządu Województwa Małopolskiego oznacza to potrzebę konsekwentnego uwzględniania społecznego wymiaru transformacji: ochrony grup najbardziej narażonych, zapewnienia dostępnych form wsparcia oraz przejrzystego wyjaśniania zasad uzyskiwania dofinansowania. Istotne będzie również pokazywanie, w jaki sposób koszty i korzyści są rozłożone pomiędzy mieszkańców, przedsiębiorstwa i instytucje publiczne.

Transformacja jest obecnie postrzegana przede wszystkim przez pryzmat poprawy jakości powietrza i rozwoju odnawialnych źródeł energii. Znacznie słabiej rozpoznawane są jej możliwe efekty gospodarcze i społeczne, takie jak tworzenie miejsc pracy, rozwój kwalifikacji, zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego czy wzrost atrakcyjności regionu. Samorząd województwa powinien więc komunikować transformację nie tylko jako przedsięwzięcie środowiskowe, lecz również jako długofalowy program rozwojowy. Pomocne byłoby przedstawianie konkretnych inwestycji, harmonogramów i mierzalnych rezultatów, a także przykładów korzyści osiąganych przez poszczególne miejscowości i grupy mieszkańców.

Badanie ujawniło również lukę informacyjną. Wiedza mieszkańców pochodzi przede wszystkim z internetu i mediów, natomiast bezpośrednia komunikacja instytucji samorządowych ma ograniczone znaczenie. Zwiększa to ryzyko dezinformacji oraz kształtowania opinii na podstawie niepełnych lub sprzecznych przekazów. Samorząd województwa powinien pełnić funkcję wiarygodnego koordynatora informacji: tłumaczyć cele transformacji prostym językiem, wyjaśniać przesłanki wyboru określonych technologii oraz regularnie informować o postępie prac. Komunikacja powinna być prowadzona wspólnie z gminami i powiatami, ponieważ mieszkańcy najsilniej identyfikują się z najbliższym otoczeniem i właśnie na poziomie lokalnym oczekują konkretnych informacji.

Choć deklarowana gotowość do uczestnictwa w konsultacjach jest ograniczona, mieszkańcy jednoznacznie oczekują, że ich opinie będą rzeczywiście brane pod uwagę. Preferowane są bezpośrednie spotkania organizowane blisko miejsca zamieszkania, z udziałem samorządowców i niezależnych ekspertów, uzupełniane konsultacjami internetowymi, telefonicznymi i ankietowymi. Samorząd województwa powinien zatem rozwijać model hybrydowy, dostępny dla różnych grup mieszkańców, oraz każdorazowo przedstawiać informację zwrotną o tym, które postulaty uwzględniono i dlaczego. Szczególnego podejścia wymaga aktywizacja ludzi młodych i mieszkańców obszarów wiejskich, których gotowość do udziału jest relatywnie niewielka.

Mieszkańcy przypisują władzom samorządowym najważniejszą rolę w prowadzeniu transformacji, jednocześnie oczekując aktywnego udziału społeczności lokalnych. Samorząd Województwa Małopolskiego powinien zatem pełnić funkcję regionalnego koordynatora i animatora procesu, z uwzględnieniem, że jego zasadnicze ramy prawne, finansowe i energetyczne są kształtowane na szczeblu centralnym. Do zadań samorządu województwa powinno należeć integrowanie działań gmin, powiatów, przedsiębiorstw, instytucji naukowych i organizacji społecznych, reprezentowanie potrzeb regionu wobec administracji centralnej, zapewnienie spójnej komunikacji oraz monitorowanie społecznych skutków podejmowanych działań. O powodzeniu transformacji zdecydują zarówno rozwiązania przyjmowane na poziomie krajowym i skala realizowanych inwestycji, jak i sprawna koordynacja regionalna oraz przekonanie mieszkańców, że proces jest przejrzysty, dobrze przygotowany i przynosi odczuwalne korzyści całej Małopolsce Zachodniej.